

Tähtvere Elu

Tartu uus arengukava ootab linlaste ettepanekuid

Kuni 19. augustini saab teha ettepanekuid avalikul väljapanekul oleva Tartu uue arengukava ja eelarvestrateegia kohta.

Aastani 2035 kehtiva arengukavaga ja nelja järgneva aasta eelarvestrateegiaga saab tutvuda kodulehel arengukava.tartu.ee, aga paberkujul ka raekoja infokeskuses, Tartu Linnaraamatukogus ja selle harukogudes (Annelinna, Tammelinna, Karlova-Ropka ja Ilmatsalu harukogu).

Ettepanekuid saab kuni 19. augustini teha kodulehel arengukava.tartu.ee, e-postiga (rlo@tartu.ee), tavapostiga (Tartu Linnavalitsuse ruumiloom

osakond, Küüni 3, Tartu 51004) või raekoja infokeskuses ning raamatukogus ja selle harukogudes paberankeeti täites.

Arengukavas antakse terviklik ülevaade linna arengusuundadest ning seatakse sihid lähima kümne aasta kujundamiseks. Samas vaadatakse ka kaugemale – milline võiks Tartu olla kahekümne aasta pärast. Järgmise nelja aasta eelarvestrateegia eesmärk on planeerida kavandatavate tegevuste

finantseerimist.

Tartu arengukava 2025–2035 koostamine on toimunud linnavalitsuse, ekspertide ja linlaste koostöös. Aasta tagasi toimus visioonikonverents, kus koguti mõtteid nii osalejatelt kui esinejatelt. Nüüd on jõutud etappi, kus kõikidel on veelkord võimalik ettepanekuid teha ja kaasa rääkida Tartu linna arengu kujundamisel.

Teave arengukava protsessi kohta: www.tartu.ee/arengukava

Head Tartu linna maapiirkonna elanikud!

Ootame teid teisipäeval, 13. augustil kell 18.00 Rahinge kuplis toimuvatele Tartu linna külade kärjatele.

Oodatud on kõik kodupiirkonna arendamisest huvitatud elanikud. Mõtleme üheskoos, milline võiks Tartu maapiirkond olla kümne aasta pärast ja kuidas selle arengut ühiste jõududega suunata.

Arutelu veab Tartu linnavalitsuse ruumilooma osakonna juhataja Kertu Vuks. Kaetud on ka suupistelaud.

Tartu linna uue arengukavaga aastani 2035 saab tutvuda kodulehel arengukava.tartu.ee, aga paberkujul ka Ilmatsalu harukogus.

Lisainfo: Kertu Vuks
kertu.vuks@tartu.ee
5813 7086

Foto: Viljo Allik

Planeeringud

Algatatakse Rohelise pargi ala detailplaneeringu koostamine

Tartu linnavalitsus algatas Rohelise pargi ala detailplaneeringu koostamise, milleks esitas ettepaneku Cesana Grupp OÜ. Eesmärk on muuta kehtivat detailplaneeringut ja määrata uus ehitusõigus vastavalt üldplaneeringule. Planeeringuga soovitakse moodustada kokku 17 ärimaa ja elamumaa krundi, sealhulgas Roheline tn 3 krundile mõeldud 20-korruselise ärihoone. Planeeringulahenduse aluseks võetakse 2022. aastal läbi viidud arhitektuurivõistluse võidutöö, mille autoriks on Rootsi arhitektuuribüroo Wingardhs. Rajada soovitakse uus tänav, mis on ühenduses Rohelise tänava, Gardesti aianduskeskuse, Rohelise põik ja tulevase Vaksali tänavaga. 4,6 ha suurune planeeringuala asub Tähtvere linnaosas.

Kehtestati Uuetalu maaüksuse ja lähiala detailplaneering

Tartu linnavalitsus kehtestas Uuetalu maaüksuse ja lähiala detailplaneeringu, millega on määratud ala jagada kuueks lao- ja tootmishoone maa krundiks. Pos 1 krundil on lubatud lisaks kuni 25% ulatuses kaubandus-, toitlustus- ja teenindushoone maa sihtots-tarve. Hoonete suurim lubatud ehitisealune pind jääb vahemikku 1282 m² kuni 1988 m², suurim lubatud absoluutkõrgus on 63,00 m. Planeeringuala asub Tähtvere külas Ravila tänava ja Tallinn-Tartu maantee ääres. Planeeringuala suurus on u 2,7 ha.

Planeeringu materjalid:
info.raad.tartu.ee/dhs.nsf/web/viited/DP-20-017

Tartu maapiirkonna elanikele loodi ühtne Tartu+ bussipilet

Enam ei pea Tartu maapiirkonna elanikud ostma eraldi bussipiletit nii linnaliinidel kui ka maakonnaliinidel sõitmiseks. Linn on koostöös Tartumaa ühistranspordikeskusega loonud ühise Tartu+ pileti, mis teeb ühistranspordi kogu Tartu linna territooriumil elanike jaoks mugavalt kasutatavaks.

Tartu+ piletit saab kasutada nii linnaliinibussides kui ka MTÜ Tartumaa Ühistranspordikeskuse maakonnaliini-

bussides Tartu linnas ja maapiirkonnas ning Kambja valla haldusterritooriumil asuvates Mileedi, Haigla, Eerika ja Märja peatustes.

Tartu+ pilet maksab 21,28 eurot ja kehtib 30 päeva. Piletit saavad osta isikud, kelle elukoht on registreeritud Tartu linnas või Kambja vallas. Tartu linnaliinibussides kehtivad linna soodustused, maakonnaliinides üleriiklikud soodustused.

Linn kutsub Tartu liikluspiirangute rakendusele tagasisidet andma

Tartu linna liiklusinfo rakendus liikluspiirangud.tartu.ee on olnud linlastele kättesaadav pisut enam kui aasta. Selleks, et rakendus oleks veel kasutajasõbralikum ning liiklusinfo kättesaadavam, palub linn selle kasutajatel vastata lihtsale küsimustikule.

Küsimustiku leiab: arcg.is/1Lqu8P0

Eelmisel suvel valminud rakendus annab infot kõikide liiklust mõjutavate tööde kohta ning võimaldab tellida teavitusi huvipakkuva piirkonna kohta otse meilile. Lisaks on rakenduses välja toodud avalike üritustega seotud

teede sulgemised ning ka liinibusside ümbersõidud.

Veebilehel saab liiklusinfot otsida nii otsingusõna kui ka kaardivaate kaudu. Kaardivaates on näha kõik aktiivsed liikluskorralduse muudatused ning kaarti suurendades on näha piirangute täpne ulatus. Samuti näeb detailset infot ümberkorralduse põhjuse, kestuse ja kontaktide kohta.

Kaarti uuendatakse pidevalt, mistõttu on värskem info alati kättesaadav.

Rutt Ernits-Sups

Foto: Maanus Kullamaa

Staaride paraad toob kultuuripealinna suvepeol lavale Eesti muusika kullafondi

Kultuuripealinna tasuta suvepidu toimub 3. augustil Tartus Autovabaduse puiestee suurel laval ning kannab pealkirjaga „Ellujäämise kunstid ristteel”. Üles astuvad tuntud eesti artistid, kes jutustavad meelelahutuslikus võtmes loo Tartu ellujäämisest. Õhtu lõpetab end maailma veidramaks bändiks nimetav Winny Puhh.

Tartu 2024 suvepeol astuvad üles armastatud artistid: ootamatutes koostlustes: Ollie, Peeter Volkonski, Sissi, Liisi Koikson, Nele-Liis Vaiksoo, Heidy Tamme ja paljud teised. Lisaks tulevad lavale näitlejad Märt Avandi ja Ott Sepp. Kaasa teevad Tartu Akadeemiline Meeskoor, Shaté tantsukool, võimlemisklubi Janika, rahvakunstiseltsi Leigarid Tartu rühm ja Tähtvere tantsukeskuse tantsijad.

Tartu 2024 suvepeo lavastaja Tanel Jonase sõnul on lavastuse juhtmotiiv ehk „risttee” olnud läbi aegade tähendusriikas ja väega koht. „Kui mõelda Tartu ja Eesti ajaloole, tundub mulle lausa ilmvõimatu, et väike eesti rahvas ja Tartu on traditsioonide, kultuuride ja keeruliste ajaloosündmuste ristteel ellu jäänud. Sealjuures on Tartu end ületanud ning arenenud jõulise visiooniga kultuurimõtte kandjaks – 2024. aasta

Euroopa kultuuripealinnaks,” avas Jonas kontsertlavastuse pealkirja.

Lavastuses kõlavad lood Eesti levi- ja popmuusika kullafondist, millest paljude teiste seas uue arranžeringu saanud lood: „Kaua sa kannatad”, „Segased lood”, „Ära möödu must lähedalt”, „Sepa kahurikuul” ning „Armastus päästab maailma”. „Peame oluliseks tuua esile Tartut ja Lõuna-Eestit ning loodame kõnetada ja ühendada vaatajaid lauludega, mis ühtlasi jutustavad ka Tartu 2024 loovkontseptsiooni ehk Ellujäämise Kunstide lugu,” rääkis kontsertlavastuse muusikajuht Siim Aimla.

Tartu 2024 suvepidu laupäeval, 3. augustil algab Autovabaduse puiesteele selleks õhtuks püstitatud suurel laval kell 22. Otseülekande teeb Eesti Televisioon. Kontsertetenduse „Ellujäämise kunstid ristteel” autorid on Tanel Jonas ja Laura Võigemast, muusikajuht Siim Aimla. Lavakoreograafia seab tervikuks liikumisjuht Rauno Zubko. Suvepeo lõpetab Lõuna-Eesti metalpunkansambel Winny Puhhi kontsert. End maailma veidramaks bändiks nimetav koosseis tähistab sel aastal 30. sünnipäeva.

Mullu lõõ Tartu linnapäeva galakontsert Autovabaduse puiesteele tuhandeid inimesi. Tartu 2024 suvepeo lava asub samas kohas. Foto: Maamus Kullamaa

Tartu-Ilmatsalu-Rõhu jalgrattatee valgustatakse

Tartu-Ilmatsalu-Rõhu tee jalg- jalgrattatee tänavavalgustuse ehituse riigihankel tunnistati edukaks Leonhard Weiss OÜ pakkumus maksumusega 88 587 eurot. Valgustus ehitatakse Ändi tee ja Kooli tee vahelises lõigus, mis sisaldab 40 valgustuspunkti. Tööde valmimise järel saab kogu kergliiklustee kuni Ilmatsaluni valgustatud.

Ilmatsalu lasteaed saab päikeseelektrijaama

Ilmatsalu lasteaia päikeseelektrijaama hakkab ehitama Diotech OÜ. Tööde kogumaksumus on 70 115 eurot. Hanke raames ehitatakse Ilmatsalu lasteaia naaberkinnistule päikeseelektrijaam, ühendatakse see Ilmatsalu lasteaia hoonega, paigaldatakse akupank ja ehitatakse elektriautode laadimistaristu.

5. augustil alustab Tartuff

Kokku näitab 5.–10. augustini toimuv Tartuff Tartu Raekojas platsile kerkiavas Eesti suurimas vabaõhukinos 12 armastusest kõnelevat filmi, lisaks saab Tartu Elektriteatris näha dokumentaal-, lühi- ja noortefilme. Kõik seansid on vaatajatele tasuta. Filmi-seanssidele istekohti ei reserveerita ja õhtused seansid on mittesoovitavad alla 16-aastastele.

Baltikumi suurim vabaõhufilmifestival leiab Tartus aset juba 19. korda. Festivali korraldab Pimedate Ööde filmifestival.

Draama piletid on müügil

Teatريفestivali Draama toimub sel aastal 1.–8. septembrini Tartus. Festivali staap asub seekord Tartu Saksa Kultuuri Instituudis (Kastani tn 1), kus on festivali ajal eesti näitekirjanduse keskus. Festivali programmiga saab tutvuda festivali kodulehel draama.ee.

Etenduste piletid leiab Piletilevist, Tartu Uue Teatri ja Ekspeditsiooni etenduste piletid on saadaval Fienta keskkonnas.

Tartlased

Juuli keskpaiga kuuma suvepäeval oli vaatamata argipäeva suhteliselt varajastele tundidele Rahinge järve ääres juba omajagu inimesi. Neid saabub järjest juurde, enamasti tullakse autodega. Kõik, kellega jutule sain, olid tulnud siia kaugemalt. Maapiirkonna elanikke sel päeval järve ääres ei kohtanudki.

„Lapsega on siin väga mõnus rannas olla, hea rahulik koht,“ kiidab noor pereema. „Me imestasime, et sellise kuumaga siin nii vähe rahvast on!“ Annelinnas elav Adamsonide pere kodulähedases Anne kanali rannas enam ei käi. „Eelistame Emajõe randu, aga tore on vahelduseks ka mujale tulla – ja siin meeldis meile kõigile, eriti meie kaheaastasel tütrele, keda oli siin veest raske välja saada. Siiani ta väga suur veearmastaja pole olnud.“

Äsja autoga saabunud naisterahvas ütles, et eelistab Rahingele päevitama tulla, sest lisaks puhtale veele ja kaunile loodusele pääseb siia autoga lähe-

Ekstreemsete veespordielamuste pakkujad kolisid

Lisaks head puhkust nautivatele inimestele kohtasin Rahinge rannaalal ka tõsisemas meeleolus inimest. Spordiväljakute kõrval asuva rohtunud künka otsas olid veel nähtaval tähed „WAKEPARK“, kuid kogu lähiümborus mõjus mahajäetuna. Kohalikelt elanikelt kuulnud info põhjal teadsin, et aastaid ekstreemseid veeatraksioone pakkunud MTÜ on Rahingel oma

tegemisi lõpetamas ja kolinud Põlva järvele.

„Jah, nii see on,“ kinnitab MTÜ AK Rahinge juhatuse liige Rinaldo Bachmann, kes on parasjagu kohapeal asju korraldamas. „Praegu oleme ootel. Kevadest oleme pidanud huvilistega läbirääkimisi, et keegi võtaks meilt selle koha üle ja jätkaks siin tegevust. Täna on jutud veel pooleli. Hetkel

kehtib meil veel linnaga rendileping kuni märtsini. Loodame selle aja jooksul huvilised leida, kes asjale uue elu sisse puhuvad. Korralik infrastruktuur on ju siin olemas...“

18 aastat tagasi hakkas järveäärset puhkeala välja arendama grupp entusiastide, kes hiljem koondus MTÜ AK Rahinge alla. Soine ala täideti, rajati korralik ujumiskoht, spordiplatsid, külaplats ning loodi võimalused ekstreemspordiga tegelemiseks. Suuresti käis kõik õhinapõhiselt. Tehti tuhandeid tunde vabatahtlikku tööd. Kirjutati projekte ja kaasati ka euroraha.

„Asi sai tegelikult alguse sellest, et minu kaks poega olid tollal Eesti koondive lumelaudurid. Vaja oli lauduritele suvist harjutamiskohta. Otsisime trikisuusataja Mart Nõpsiga kaks aastat sobilikku kohta ümber Tartu, enne kui Tähtvele valda sattusime. Alustasime

armastavad Rahinge randa

dale. „Ma arvan, et siia randa tulekuks kulub mul sama palja aega ja bensiini, kui ma läheks Emajõe randa. Seal linn vahel manööverdades kuluks mõlemat rohkem,“ naeris ta. „Elan Veerikul ja siia on hea otsetee tulla.“

Ujumissillal seisev meesterahvas väidab, et see on Tartu kõige parem ujumiskoht, kuna siin on hea pikalt mööda järve ujuda. „Tunduvalt turvalisem kui Emajõel, kus sõidab palju paate, laevu ja muid veesõidukeid,“ sõnas ta.

Vene keelt kõnelev Vjatšeslav elab Ravila tänaval ja eelistab juba aastaid samuti linnarandadele Rahinget. „Siin on vaiksem, pole laste kisa-kära ja saab mõnusalt ujuda.“

Paul ja Tambet on tulnud rannatennist mängima. „Suurepärase koht sportimiseks, käime siin umbes korra nädalas. Igati tänuväärne, et siin seda arendatakse ja korras hoitakse,“ pole mehed kiidusõnadega kitsid. Sportlikud mehed teavad sedagi, et just Lattikute pere on see, kes rannatennist siin-

kandis au sees hoiab ja selle eest pühendunult seisab, et selle spordialaga tegelemiseks head tingimused oleks. „Siin käivad treeningud ja toimuvad võistlused,“ teavad mehed rääkida.

Rannatenniseväljaku kõrval asuvale võrkpalliplatsile on sportima tulnud Raneli ja Ahti. „Siin on mitu platsi ja alati on vähemalt üks vaba,“ räägib Raneli. Ta lisab, et paljud tema tuttavadki ei pea paljudeks linnast siia aega veetma sõita. „Pärast on kohe hea siin-samas ka ujumas ära käia.“

Põlva järvele ja otsivad Rahingele järglast

hüppemäest. Siis saime teada sakslaste leiutatud kahemastilisest veelauakaablist, kus laudurid saavad suvel ja ka talvel sõita. Hankisimegi kaablid ja rajasime selle juurde vajaliku taristu.“

Ekstreemspordi atraksioonid on toonud Rahingele laiemat kuulsust – siin on treeninud tuntud tegijad üle maailma, aga ka meie oma Sildarud. On peetud tippvõistlusi. „Olime pikka aega Eestis ainus omataoline treeningkeskus. Veelaudurite seas on Rahinge üle maailma tuntud koht. Siin on oma uusi tooteid testinud ja promonud maailma tuntuim veelaua tootja Slingshot, mis on omamoodi tunnustus meie tehtud tööle. Selliseid videosid filmitakse vaid kohtades, mis on väga omäolised ja veelaudurite seas tuntud. Siin on harjutamas käinud veelaudurid peaaegu kõikidelt kontinentidelt, välja arvatud Aafrika ja Antarktika,“ rääkis Bachmann.

Tartust on välja kasvanud mitu maailmaklassi veelauasõitjat. Martin Bachman, Daniel Matšukevitš, Madis Bachmann, Simon Pettai. Võidetud on veelauavõistlusi Prantsusmaal, Tais ja Soomes, rääkimata arvukatest võistlustest Eestis, Lätis ja Leedus.

MTÜ eestvedamisel ja kaasrahastamisel rajati puhkealale ka Kultuurikuppel, kus on kontserte andnud mitmed Eesti tuntud muusikud, tehtud teatrit, peetud koosolekuid ja ka pulmi.

„Paraku ei püsi puhtalt entusiasmi toel rajatud ettevõtmised kaua, kui puudub kohaliku omavalitsuse huvi asja vastu ja seega ka kindlustunne. Ajad muutuvad ja kogu kompleks vajab pidevat arendamist ja kaasajastamist. Selleks, et europrojekte üldse saaks kirjutada on minimaalselt vaja 7-aastast lepingut, Tähtvere vallaga oli meil 10-aastane leping, täna aga aasta kaupa pikendatav.“ võtab Rinaldo Bachmann

jutu kokku.

See et AK Rahinge kogemust ekstreemspordi arendamisel ja vabaaja veetmise võimaluste mitmekesistamisel hinnatakse näitab seegi, et Eesti esimese ringkaabli projekteerimisel Põltsamaale kutsuti appi AK Rahinge inimesed. Sama oli ka Tehvandile Tugikeskuse ehitust planeerides. Kui Põlva linn paisjärvele veespordi harrastajatele mõeldud ringkaabli ehitas ja operaatorit otsis, siis võttis linn AK Rahingega ise ühendust. Ja nii nad sinna maabusidki. „Põlva huvi on suur – soovitakse pakkuda põnevaid aja-veetmisvõimalusi. Rahingelt saadud kogemustel põhinev töö oli tõsine ja tehtuga sai Põlva veelauapark kohe esimesel aastal ka „Põlva aasta tegu 2023“ tiitli. Loodame, et läbirääkimised õnnestuvad ja järgmisest suvest jätkub Rahingel pikk ekstreemspordi harrastamise traditsioon.“

Tartu linn kavandab esiuksesest bussi sisenemise pilootprojekti

Tartu linnavalitsus alustab augustis kahekuulist pilootprojekti, mille ajal on õhtul kella 19st kuni hommikul kella 7ni kohustuslik siseneda linnaliinibussi ainult esiuksesest ja väljuda tagumistest udest.

Tagumiste uste kaudu võivad ka õhtusel ajal siseneda bussi lapsevankriga ning abivahendeid (nt ratastool, rulaator) kasutavad reisijad, kes saavad sisemissoovist anda märku keskmise ukse

juures asuvast nupust nagu praegugi.

Esiuksesest sisenemist kaalub linnavalitsus seetõttu, et andmeanalüüsi kohaselt on Tartu bussides märkimisväärselt palju piletita reisijaid, seda eriti just õhtustel aegadel.

Tartu abilinnapea Raimond Tamme sõnul jääb igal aastal Tartul piletita reisijate tõttu saamata hinnanguliselt ligi pool miljonit eurot, millega saaks bussiliiklust arendada. „Esiuksesest sise-

nemine distsiplineerib reisijad, seda on hästi näidanud teiste riikide ja linnade kogemus. Lisaks muudab see liikumise bussi ja bussist välja sujuvamaks,“ lisas Tamm.

Pilootprojekt kestab 1. augustist 30. septembrini. Seejärel analüüsib Tartu Linnatransport saadud andmeid ja tagasisidet ning tehakse otsus edasise kohta.

Lilian Lukka

Botaanikaaias saab korraldada erinevaid üritusi

Tartu Ülikooli botaanikaaed pakub mitmeid võimalusi ürituste korraldamiseks. Lisaks palmimaja ja avamaa võimalustele on lisandunud rendipindade hulka ka kevadel valminud roosimaja auditoorium koos suveterrassiga.

Tartu Ülikooli botaanikaaed on Eesti liigirikkaim ja vanim botaanikaaed, kus tartlased ja linna külalised oma aega veetma tulevad. Aia lopsakas taimestik inspireerib meie külalisi ja kindlasti ka teiste korraldatud üritustel osalejaid.

Botaanikaaias pakume rendile võtmiseks mitmesuguseid ruume ja alasid: kasutada saab vastavalt võimalustele õppeklassi, palmimaja või kogu

külustuskeskust. Avamaal on võimalik rentida alpinaariumi suvelava ja platsi, tiigi keskel olevat saart ja rotundi ning piknikuala. Lisaks varasemale on rendipindade hulka lisandunud ka kevadel avatud roosimaja, mis paikneb roosiaia kõrval tiigi vastas.

Roosimaja auditoorium pakub võimalust korraldada üritus nii sise- kui ka välitingimustes. Auditooriumi saab rentida nii ilma kui ka koos maja taga asuva suvekohviku välialaga. Auditoorium on avar ja valgusküllane, mida saab vastavalt vajadusele dekoreerida. Kasutada on esitlus- ja helitehnika. Ürituse sujuvaks läbiviimiseks on auditooriumi kõrval kasutada funktsionaalne ruum ja/või köök. Samuti

on olemas tualetid, ka ligipääsetavuse tagamiseks invatualett. Lisatasu eest saab tellida giidiga ekskursioone ja juhendatud programme.

Tartu Ülikooli botaanikaia ruumid sobivad hästi nii koolituste, töötubade, kontsertide, koosolekute või väikesemate konverentside ja vastuvõttude korraldamiseks. Välialal saab kasutada aiapäevik ja lisatasu eest ka telk-varikatust. Meie meeskond on alati valmis teiega koostööd tegema, et leida teie üritusele parim lahendus.

Tartu Ülikooli botaanikaia rendipindade hinnad on leitavad [kodulehelt](#).

Tartu Ülikooli loodusmuuseum ja botaanikaaed

Kellukad aias ja aia taga

Kellukas (*Campanula*) on ühe-, kahe- ja mitmeaastaste rohttaimede perekond samanimelises sugukonnas, millesse kuulub erinevatel andmetel 300 kuni 400 ja isegi rohkemgi erinevat liiki. Kellukate kasvutingimused on erinevad, sõltuvalt liigi looduslikust kasvukohast. Enamik neist eelistab siiski päikeselist kasvukohta ja kergemat ja vett hästi läbilaskvat mõõduka viljakusega mulda. Paljudele neist sobib tavaline kergema struktuuriga aiamauld. Suureõiene kellukas soovib aga lubjarikast mulda.

Kellukad on enamasti hakkama saajad ega vaja erilist hoolitsust. Väetamise jaoks tuleks olla ettevaatlik. Soovitan kasutada vähesel määral osmokootset ehk pikatoimelist väetist, mille graanulist eralduvad toitained pinnasesse vähehaaval pikema aja vältel. Üks toiming võiks kellukate puhul veel saada tehtud: see on närbõite eemaldamine, et soodustada ja aidata kaasa õitsemisperioodi pikendamisele.

Allpool vaatleme lähemalt Eestis rohkem levinud ja kaubandusvõrgust hõlpsamini hangitavaid kellukate liike ja nende sorte.

Kerakellukas (*C. glomerata*). Aedades kasvatakse eri värvi õite ja kõrgusega sorte; 'Acaulis' – kuni 20 cm kõrgune ja kuni augustini õitsev lillakassiniste õitega sort; 'Alba' – valgete õitega ja puhma kõrgus jääb 30...40 cm vahele; 'Superba' – 40...60 cm kõrgune puhmik, mis õitseb maist juulini pur-

purvioletsete õitega; 'Purple Pixie' – liigist väiksemate sügavillade õitega sort. Kerakellukas koos oma hübriidide ja sortidega on vägagi sobilik Eesti oludes kasvatamiseks.

Suureõiene kellukas ehk kurekatel (*C. persicifolia*). Eelistab kuivemat ja lubjarikast kasvukohta. Tegemist on lühialise püsikuga, kes paljuneb peamiselt isekülviga. Tema sinised laiad kellukad paiknevad varrel horisontaalselt moodustades hõreda õisiku. Kena aia- ja lõikelill nii liigi kui sortidena: 'Alba Coronata' (syn. 'Alba Plena') – 45...50 cm kõrge ja pooltäidetud valgete õitega; 'Fleur de Neige' – suurte valgete õitega ja 70 cm kõrge; 'Telham Beauty' – helesiniste suurte, kuni 7 cm läbimõõduga õitega ja 90 cm kõrgusega.

Laialehine kellukas (*C. latifolia*) on aedades seltsiliseks olnud juba varasest keskajast saati. Sarnaneb oma suurte õite poolest suureõiesele kellukale. Tema hele- kuni tumelillad õied paiknevad ühe-, kahe- või kolmekaupana. Sordid erinevad üksteisest eelkõige õite värvi ja taimede kõrguse poolest: 'Brantwood' – tumelillade õitega ja 75 cm kõrgune; 'Gloaming' – helesiniste õitega ja kuni 60 cm kõrgune.

Nõgeselehine kellukas (*C. trachelium*). Eesti aiapidajate rõõmuks tunneb ennast meie juures koduselt, on leplik ja hea vastupidavusega. Annab rikkalikku isekülvi. Kasvab olenevalt tingimustest 30...100 cm kõrguseks, lehed meenutavad kõrvenõgese lehti. Lillad keskmise

suurusega kellukad paiknevad varrel hõreda õisikuna alates juulist. Kasvab edukalt nii täis päikeselisel kui ka poolvarjulisel kasvukohal.

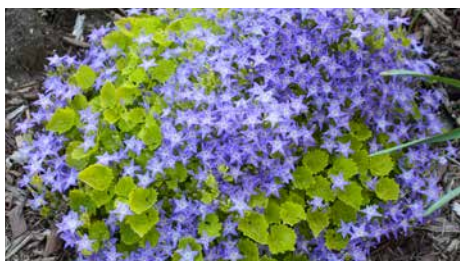
Piimjaõieline kellukas (*C. lactiflora*). Eesti oludes kasvab erilise vaevata. Lõhnavad õied on kuni 4 cm läbimõõdus valged, hele- kuni lillakassinised. On kena peenralill, aga ka kauapüsiv lõikelill, mis õitseb juuli algusest sügiseni. Õite värvus on intensiivsem poolvarjulisel kasvukohal. Sordid on erinevate õievärvustega: 'Alba' – valgete õitega ja 60...80 cm kõrgune; 'Loddon Anna' – kasvab kuni 100 cm ja on beebiroosade õitega; 'Pouffe' – kasvab tiheda pindakatva nn vaibana, kõrgus 25...30 cm, õitseb rikkalikult oma hele lavendelsiniste õitega juunist sügiseni.

Karpaadi kellukas (*C. carpatica*) saab Eesti oludes väga hästi hakkama. Madalakasvuline pikaealine püsik, moodustab tihkeid pinda katvaid puhmikuid, mis kannavad kogu suve vältel rikkalikult kauneid õisi. Õitseb alates juunist kuni sügiseste külmadeni oma 3...3,5 cm läbimõõduga lillakassiniste õitega. Sordid erinevad üksteisest peamiselt õite värvuse poolest valgest tumelillani: 'Bressingham White', tuntud ka sordina 'Alba' – valgete õitega; 'Blue Moonlight' – säravate lillakassiniste õitega; 'Jewel' – samuti lillakassiniste õitega.

Tekst ja fotod Lembit Kaarna lillikasvatuse aednik

Campanula 'Elizabeth'

Campanula 'Dickson's Gold'

Campanula lactiflora 'Alba'

Tartu linnamuuseumi uus näitus „Meie Tartu” on tartlaste nägu

Tartu linnamuuseumi uus näitusega „Meie Tartu” on näitus tartlastest ja Tartu linnaosadest.

Näitus tutvustab külastajatele 17 peatüki kaudu ühe armsa linna kaleidoskoopilist olemust ja annab edasi tunde, mis teeb iga linnaosa, aga laiemalt terve Tartu eriliseks. Igal linnaosal on näitusel oma tunnusteema ja oma kodukohast räägivad kohalikud inimesed. Ei ole tavapärase, et ühes väikeses linnas leidub nii palju üksteisest erinevaid linnaosasisid. Kusjuures, Tartu linnaosad ei ole ametlikud, mistõttu võib Tartu linnaosi pidada ennekõike kokonanna identiteedi kandjateks.

„Kahe aasta jooksul kaasasime näituse loomisesse kümneid ja isegi sadu tartlast, kelle lood ja mõtted on näitu-

se selgrooks,” ütleb Tartu Linnaajaloo Muuseumide direktor ja näituse idee autor Risto Lehist. „Kui kellelgi tekib soov midagi muuta või näitusele lisada, siis linnamuuseum ootab! Diskussiooni, koostööd, igasugust uut infot meie linna ja inimeste kohta. See saab olema ajas muutuv näitus, mis peab olema Tartu inimeste endi nägu,” lisab Lehist.

Näitusel saab näha üle 200 aasta vanust ja taas tööle pandud Tartu raekoja tornikella, siseneda Annelinna omaaegsesse lifti, külastada Ropka leivaautot, tõmmata viimases Jaamamõisa kasvuhoones sõõrmed tomati lõhna täis, sirvida Vanemuise suure maja tulekahju järel kaduma jäänud külalisteraamatut, vändata Veerikul elekt-

rit, ekselda Ihaste labüridis, kiigata Lõunakeskuse kollase palli Leo sisse, kuulata Lossi mäe helisid, näha Ülejõe kadunud maailma ja veel palju muudki – midagi peab ka üllatuseks jääma!

Näituse teeb põnevaks see, et iga külastaja saab oma panuse anda: tuua näitusele huvitava taustaga esemeid või kirjutada oma lugusid „Lugude raamatusse”. Lisaks saab Jaamamõisas lilleseemnete ja Supilinnas hoidistega vahetuskaupa teha ning Karlovas oma teateid kuulutustetule jätta.

Tartu linnamuuseum (Narva mnt 23) on avatud kolmapäevast pühapäevani kell 11–18.

Andra Roosmets

Turundus- ja kommunikatsioonispetsialist
Tartu Linnaajaloo Muuseumid

TARTU TOIDU- JA VEINIFESTIVAL

9. – 10. august 2024

Hea toit toob head mõtted.

maitsevtartu.ee

60+ KLUBI EKSKURSION

22. september 2024

Buss väljub kell 8.00

Bussireis “Romantiline rannatee Pärnust Virtsuni”

Külastame Lavassaare muuseumraudteed ja Tõstamaa mõisa, kus on meil kohaliku giidiga tuurid. Lisaks näeme veel mitmeid mõisaid ja rannateel kauneimaid ja olulisemaid kohti!

Bussireis Romantilisele Rannatele viib meid maalilisele ning tuulisele läänerannikule. Pärnust Virtsuni kulgedes näeme nii kauneid mererandasisid kui ajaloolisi ja kultuuris olulisi paikasid. Lavassaare muuseumraudteel kuuleme rongiliikluse minevikust ning näeme viimase sajandi raudteeveeremid. Tõstamaa mõisa majesteetlik ilu lummas külastajaid. Rannakülade kirikute tegevus on tihedalt seotud merendusega, külastame neist omanäolisemaid. Muistsed kalmed peidavad endas aastatuhandete saladusi. Liivastel randadel uudistame menüüfilmide võttepaikasid. Külastame keskaegset linnust, mida vähesed teavad. Lisaks lühike jalutuskäik rabarajal ning võrratud vaated Eestis ainulaadsest vaatetornist. Näeme ja kuuleme palju huvitavat, mis selle romantilisele rannaäärsele maanteega seotud.

Giid Marko Kaldur

Osalustasu MTÜ Tähtvere Ühistegevuse Seltsi liikmetele 38 eurot ja teistele 48 eurot (sisaldab ka lõunasööki)

Bussis kohti 48 tk! Maksata hiljemalt 13. septembriks
MTÜ kontole EE822200221072211389

Lisainfo 53300049 Mai